

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, м. Харків прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування на підставі прилюдного захисту дисертації **Папиріна Дениса Олександровича** на тему «Механізми державного регулювання забезпечення економічної безпеки держави» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування « 19 » серпня 2026 року.

Папирін Денис Олександровича 1979 року народження, громадянин України, освіта вища, в 2001 році закінчив Національну академію Служби безпеки України

На момент захисту не працює і здобуває освіту в аспірантурі Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків.

Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна Навчально-науковому інституті «Інститут державного управління» Міністерства освіти і науки України, м. Харків

Науковий керівник (керівники) Косенко Віктор Вікторович, кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економічної політики та менеджменту Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою. Зміст, структура та обсяг дисертації відповідають нормативним вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 6 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України:

1) Папирін Д. О. Процедурно-цифрова модернізація державного регулювання економічної безпеки України у межах наявних мандатів. Наукові перспективи (Серія «Державне управління»). 2026. № 4(70). С. 563–581.

2) Папирін Д. О. Механізми забезпечення економічної безпеки України в умовах формування ринкової економіки: стратегічні виклики та перспективи. Актуальні проблеми державного управління. 2024. № 2(65). С. 130–148.

3) Папирін Д. О. Трансформація механізмів державного регулювання економічної безпеки в умовах сучасних гібридних загроз: європейський досвід та українські реалії. Теорія та практика державного управління. 2024. № 2(79). С. 342–362.

4) Папирін Д. О. Перспективні засади функціонування механізмів державного регулювання економічної безпеки на загальнодержавному та регіональному рівні. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Державне будівництво». 2024. Вип. 1(35).

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Офіційний рецензент Швайко Мар'яна Леонідівна, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидат економічних наук, доцент оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1. Ядром модернізації є безпековий модуль до Методики № 1277. Однак автор наводить лише приклади індикаторів, не доводячи справу до кінця: у роботі відсутні порогові значення, схема зважування та правило згортання у композитний показник. Без цієї формалізації модуль ризикує відтворити ту саму описовість «стану», яку сам дисертант справедливо критикує. Для роботи, що претендує на інструментальність, це найчутливіше місце.

2. Коефіцієнти функціональної еквівалентності на основі модифікованого підходу DEA винесено в додаток із застереженням, що вони є аналітичним засобом, а не підставою для рішень. Стриманість викликає повагу, але має ціну: порівняльні твердження про відповідність української системи референтним моделям спираються радше на якісне судження, ніж на побудований автором кількісний апарат. Логічніше було б або ввести DEA в тіло аргументації, або чіткіше пояснити його свідоме винесення на периферію.

3. Автор коректно фіксує, що офіційні оцінки тіньової економіки не публікуються з лютого 2022 року, а експертні перевищують 50 % ВВП. Проте система моніторингу, побудована на порталах відкритих даних, саме цей — найбільший — сегмент вимірює найгірше. Розрив між офіційною й тіньовою картиною лишається структурною сліпою плямою запропонованого інструменту, і в роботі бракує відповіді, як її бодай частково закрити.

4. Побажання: портали відкритих даних оцінено переважно за обсягом (мільйони сесій і транзакцій), тоді як для безпекової аналітики критичні інші властивості — повнота, актуальність і латентність оновлення даних. Оцінка придатності цих джерел саме під ризик-аналітику посилила б довіру до інформаційного компонента модернізації.

Зауваження мають конструктивний характер і здебільшого не знижують високої наукової та практичної цінності отриманих результатів.

Офіційний рецензент Латинін Микола Анатолійович, завідувач кафедри економічної політики та менеджменту Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор наук з державного управління, професор оцінив роботу позитивно та висловив такі зауваження:

1. Регіональний шар дизайну спирається на впровадження в Харківській обласній військовій адміністрації, і це сильна сторона роботи. Проте прифронта та деокупована реальність значно строкатіша: розділені між юрисдикціями громади, релоковані підприємства, території з відновлюваним самоврядуванням потребують тоншої диференціації, ніж загальний поділ на зони. Деталізація регіонального механізму саме для цих випадків підвищила б його застосовність.

2. Запропонована система оцінювання результативності передбачає аналітичну функцію – по суті, підрозділ оцінки з рідкісними компетенціями. В умовах жорстких бюджетних обмежень і кадрового відпливу воєнного часу відкритим лишається питання, хто і на яких умовах виконуватиме цю роботу та як держава конкуруватиме за дефіцитних аналітиків. Найкраще спроектований цикл моніторингу неспроможний без людей, здатних його вести.

3. Дисертація вибудовує універсальну архітектуру регулювання. Повоєнне відновлення, однак, вимагатиме її стикування з галузевими стратегіями — децентралізованої енергетики, розмінування сільськогосподарських угідь, відбудови оборонно-промислового комплексу. Механізм узгодження пріоритетів національного контуру економічної безпеки з вузькогалузевими політиками інших міністерств окреслено пунктирно, тоді як саме тут імовірні конфлікти цілей.

Висловлені побажання окреслюють напрями подальшого пошуку і не впливають на високу підсумкову оцінку роботи.

Офіційний опонент Полозова Тетяна Василівна, завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки, доктор економічних наук, професор оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1. Позитивним моментом у роботі є запропонований автором суб'єктно-функціональний підхід до аналізу механізмів державного регулювання економічної безпеки, викладений у підрозділі 1.1 дисертації (с. 31–45), а також результати дослідження міжвідомчої координації й обґрунтування «трикутника критичних точок» системи забезпечення економічної безпеки (с. 124–136). Слід зазначити, що міжвідомча фрагментованість у роботі розглядається переважно як наслідок недосконалості процедурної організації системи публічного управління, який може бути усунений шляхом удосконалення регламентів взаємодії та координаційних механізмів. При цьому у сучасній практиці державного управління горизонтальна неузгодженість діяльності центральних органів виконавчої влади нерідко зумовлюється не лише процедурними чинниками, а й особливостями інституційного середовища, розподілу владних повноважень, ресурсних інтересів та мотивації окремих суб'єктів публічного управління. У зв'язку з цим більш ґрунтовний аналіз політико-інституційних передумов виникнення виявлених дисфункцій, а також оцінка потенційного впливу запропонованого перерозподілу функцій і відповідальності на поведінку основних стейкхолдерів посилили б наукову аргументованість авторської концепції та практичну реалізованість запропонованих рекомендацій.

2. Заслугує на увагу запропонований автором організаційно-правовий дизайн системи публічного управління економічною безпекою держави,

розроблений у розділі 3 дисертації (с. 163-171), зокрема його концептуальні засади, дорожня карта реалізації та базові припущення консервативного сценарію (табл. 3.7, с. 165), який побудовано на основі сценарного припущення щодо тривалості воєнного стану в межах 2–4 років. Зазначений сценарій є концептуальною основою всієї архітектури запропонованих механізмів, тоді як питання їх адаптивності до можливих змін безпекового середовища висвітлено недостатньо. Зокрема, дисертація не містить достатньо детального розкриття особливостей функціонування запропонованої моделі у разі суттєвого відхилення від базового сценарію – як у випадку більш раннього завершення воєнного стану, так і за умов його тривалішого збереження. У зв'язку з цим доцільним було б доповнити запропонований організаційно-правовий дизайн механізмами його адаптації, визначивши систему критеріїв або «тригерів перегляду», які б забезпечували своєчасне коригування архітектури державного регулювання відповідно до змін безпекових умов. Такий підхід посилив би практичну стійкість та універсальність запропонованої автором концепції.

3. Науковий інтерес становить проведений автором у підрозділі 1.3 дисертації порівняльний аналіз моделей публічного врядування економічною безпекою Фінляндії, Польщі та Естонії (с. 69–82), а також обґрунтований висновок про неможливість їх прямого перенесення в українські умови. Проте певну дискусійність викликає запропонований автором підхід до диференційованої адаптації окремих елементів зазначених моделей залежно від часових горизонтів їх упровадження, представлений у матриці придатності до адаптації (табл. 1.8, с. 81) та узагальнений на рис. 1.6 (с. 82), відповідно до якого естонські практики рекомендовано для короткострокової перспективи, польські – для середньострокової, а фінські – для довгострокової. Такий підхід є науково цікавим, однак потребує більш детального методичного обґрунтування критеріїв, покладених в основу саме такої послідовності адаптації зарубіжного досвіду. Зокрема, доцільно було б чіткіше визначити сукупність факторів, які зумовлюють віднесення окремих інституційних механізмів до відповідного етапу впровадження, що надало б запропонованій моделі більшої методологічної завершеності та переконливості.

4. Автором у роботі поєднано якісний аналіз механізмів державного регулювання, представлений у розділі 2 дисертації (с. 93–136), із застосуванням кількісних інструментів дослідження. Проте слід зазначити, що взаємозв'язок між цими складовими методичного апарату розкрито недостатньо повно. Зокрема, використані у роботі кількісні оцінки функціональної еквівалентності, побудовані із застосуванням методу аналізу оболонки даних (DEA), могли б бути більш чітко інтегровані у загальну логіку дослідження та співвіднесені з результатами узагальнення, наведеними у підрозділі 2.3 (с. 125–136). Доцільним було б детальніше обґрунтувати, у яких випадках результати кількісного аналізу слугують інструментом верифікації якісних висновків автора, а в яких мають допоміжний, ілюстративний характер. Таке уточнення сприяло б більш чіткому сприйняттю методологічної цілісності дослідження та дозволило б уникнути враження паралельного використання якісних і кількісних підходів без достатнього розкриття їх взаємодоповнюваності.

5. Перевагою дисертаційної роботи є розроблена автором дорожня карта реалізації запропонованих заходів на 2026–2028 роки, представлена у табл. 3.1 та розкрита в підрозділі 3.1 дисертації (с. 143–145), що узгоджується з програмним циклом міжнародного інструменту Ukraine Facility та відображає послідовність упровадження запропонованих організаційно-правових рішень. Подальший розвиток зазначених положень здійснено при формуванні організаційно-правового дизайну системи державного регулювання економічної безпеки (с. 163–171). Слід зауважити, що практична цінність запропонованої дорожньої карти була б ще вищою за умови її доповнення системою кількісних індикаторів моніторингу результативності реалізації запропонованих заходів. Доцільним є визначення переліку ключових показників ефективності (КПІ), які дозволили б оцінювати не лише факт прийняття відповідних нормативно-правових або організаційних рішень, а й результативність їх практичного впровадження. Зокрема, такими індикаторами могли б бути частка рекомендацій державного аудиту, виконаних у встановлений термін, рівень досягнення цільових показників міжвідомчої координації або інші вимірювані критерії оцінювання ефективності. Запровадження подібної системи моніторингу, сприяло б підвищенню прикладної цінності запропонованої дорожньої карти та створило б додаткові можливості для об'єктивної оцінки ефективності реалізації авторських рекомендацій.

Разом з тим слід зауважити, що наведені дискусійні положення та зауваження не знижують теоретичної та практичної цінності отриманих дисертантом наукових результатів.

Офіційний опонент Власенко Тетяна Анатоліївна, завідувач кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук, професор оцінила роботу позитивно та висловила такі зауваження:

1. Дисертант стверджує, що успішна реалізація моделі синхронної адаптації з діагностичним управлінням та організаційно-правового механізму залежить від координованих дій семи ключових акторів: Офісу Президента (політичне лідерство), Кабінету Міністрів (нормативне забезпечення), Верховної Ради (законодавча основа), НАДС (методологічний центр), Омбудсмана (діагностичний центр), місцевої влади (точки безпосереднього контакту з громадянами) та громадянського суспільства (незалежний моніторинг). Водночас, матриця відповідальності описує бажаний досяжний стан, а не стимули до нього: у ній немає відповіді, чому кожному акторові вигідно зробити перший крок, якщо решта учасників ще не рушила, а також не зрозуміло як координувати акторів для спільного руху, якщо покрокова інструкція швидкого старту не спрацює запланованим чином.

2. Ключовим інструментом запропонованого автором механізму є автоматичне блокування рішень органу публічної влади за відсутності процедурних гарантій. Попри раціональність такої ідеї, не зрозуміло, хто і за яким правилом кваліфікує гарантію як «наявну», і що має відбуватися з час-критичними рішеннями воєнного часу, які не можуть чекати. Без такого фільтра однаково небезпечні обидва результати: або блокується майже все, і тоді система

паралізується, або майже ніщо, і запобіжник не спрацює, залишаючись дієвим лише на папері.

3. Вважаємо, що висунута гіпотеза «вікна можливостей» є сильним рушієм дисертаційної роботи, але автор сам у висновках визнає симетричний контрсценарій – воєнний стан як «зручне виправдання» для консервації старих практик «з міркувань безпеки». Цей негативний сценарій у тексті розкрито слабше, ніж оптимістичний. Оскільки саме від того, який із двох сценаріїв буде реалізований залежить дієвість усіх пропозицій 3-го розділу, то варто було б закласти рівнозначність розгляду варіантів не тільки в діагностику, а й у сам управлінський дизайн.

4. Науковий конструкт 3-го розділу дослідження будується як нормативний проєкт: показано, якою система має бути, але не закладено способу дізнатися, чи вона такою стає в процесі реалізації. Запропоновані наукові положення набули б додаткової аргументації, якби автор запропонував вбудований контур перевірки власних гіпотез. До прикладу, у вигляді пілотного плану з контрольними групами, реперними точками «до/після» та наперед визначеними критеріями, за якими механізм визнається дієвим або підлягає перегляду. У завершеному дослідженні варто послуговуватися не логікою «спроєктувати й упровадити», а «спроєктувати, випробувати й скоригувати», тобто де сам управлінський дизайн містить процедуру самоперевірки та самоспростування.

Варто наголосити, що висловлені зауваження мають здебільшого дискусійний та рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони підкреслюють актуальність дослідження та визначають напрями подальших розвідок та можливості вдосконалення обраної наукової теми.

Результати відкритого голосування:

"За" _5_ членів ради,

"Проти" __0__ членів ради,

"Утримались" __0__ членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Папіріну Денису Олександровичу ступінь доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради _____

Ігор ДУНАЄВ

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 18:10:07 25.08.2026

Назва файлу з підписом: Папирін_Д_О_РІШЕННЯ_разової_спецради.pdf.asice

Розмір файлу з підписом: 157.6 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Папирін_Д_О_РІШЕННЯ_разової_спецради.pdf

Розмір файлу без підпису: 168.0 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Дунаєв Ігор Володимирович

П.І.Б.: Дунаєв Ігор Володимирович

Країна: Україна

РНОКПП: 2921700971

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 18:09:35 25.08.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 514B5C86A1E5DA1104000000393E0B00B530AB05

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.08.19 13:00